పెంచిన ప్రేమ

శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు

జాతిమత, వయోభేదాలను, హెచ్చు తగ్గులను, గుణావగుణాలను, సాధక బాధకాలను గుర్తించకుండా అభివృద్ధి చెందే ప్రేమ ఆమెలోకూడా జనించింది. ప్రపంచదృష్టిలో అది న్యాయము కాదు; ప్రేమించడానికి ఆమె కధికారము లేదు. కాని ఆ ప్రేమ హృదయాలు............. .. ..

* * *

రామలక్ష్మికి చాలా జబ్బుగావున్నది. బ్రతికే స్థితిలో లేదు. తమ అబ్బాయిగారిని చూడాలెనని మహాకలవరిస్తున్నది. ఒక్కమారు తమరు అబ్బాయిని అమ్మాయిలను తీసుకొని మావూరు దయచేయాలెనని రామలక్ష్మి చెల్లెలుకొడుకు వచ్చి చెప్పగానే రామారావు కాలేజీకి సెలవు వ్రాసిపంపి వేణుకుగూడా ఆపూట బడిమాన్పించి వేణును తీసుకొని రామలక్ష్మి వున్న గ్రామం వెళ్లాడు రామలక్ష్మి పూరిగుడిసెలో నులకమక్కలో పడుకొనివున్నది. రామలక్ష్మిని చూదామని తండ్రికంటె ముందు వురుక్కుంటూ లోపలికిపోయిన వేణు రామలక్ష్మిని చూచి భయపడి తండ్రి వెనుకకువచ్చి నిలిచి తొంగిచూడటం మొదలు పెట్టాడు "పెద్దాము చిన్నయ్యానూ పంతులుగారిని చూడాలంటివే అరుగో వచ్చారు చూడూ" అన్నాడు కోటయ్య రామలక్ష్మికి వుబ్బవ్యాధి కావడంచేత శక్తితప్పినా తెలివితప్పలేదు కోటయ్య చెప్పగానే చప్పున కళ్లు తెఱచింది రామారావు వేణు యెదుట నిలబడివున్నారు. రామలక్ష్మి చూపులు పక్కపక్కల ప్రసరించాయి యెవరినో వెదకుతున్నట్టు. రామారావు గ్రహించి 'పెద్దమ్మాయిని అత్తవారు యేడాదిలోపల తీసుకపోయినారు. చెల్లెలుగూడా పెద్దమ్మాయితో వెళ్లింది' అన్నాడు. సరేనన్నటు రామలక్ష్మి తల త్రిప్పి వేణును దగ్గరకురమ్మని సౌంజ్ఞ చేసింది. వాపుచేత వికృతంగావున్న రామలక్ష్మినిచూచి భయపడి వేణుతండ్రి వెనుకనుండి యివతలకు రాలేదు 'రామారావు భయంలేదు నాన్నా! మన రామలక్ష్మి నీమీద దానికి అమితప్రేమ. నేను దగ్గరకు తీసుకపోతా రమ్మ'ని రామారావు వేణును రామలక్ష్మి వద్దకు తీసుకపోయినాడు. రామలక్ష్మి వేణును కళ్లారాచూచి కాగితంలో మడచి మడచి వుంచిన ఒక నవర్సుతీసి వేణు చేతిలో బెట్టి 'చిన్నయ్యా ...నా పేరుగా. ఉంగ....రం .. చేయిం ...చి. . చేతికి పెట్టుకో... న...న్ను ...మఱచి.... 'రామలక్ష్మి మాట్లాడలేకపోయింది. అవసానదశలోగూడా రామలక్ష్మి వేణుపై జూపిన ప్రేమకు రామరావు ఆశ్చర్యపడిపోయినాడు అప్రయత్నంగా వెలువడిన రెండు కన్నీటిబిందువులు కృతజ్ఞతాభరితమైన అతని అంతస్సును వెల్లడించినవి. 'మహాయోగ్యురాలు మహావిశ్వాసంగల మనిషి. రామలక్ష్మివంటి ఉత్తమురాలి సహాయంలేకపోతే ఆరోజుల్లో నాఅవస్థ యెట్లావుండెదో: మనిషికి కులం ప్రధానంగాదు గుణమే ప్రధానం' అన్నాడు రామాగావు. ఒక్కటి రెండు నిమిషాలు గడిచాయి. రామలక్ష్మి పని అయిపోతున్నట్టు తోచింది. 'రామలక్ష్మి వెళ్లివస్తాను'అన్నాడు రామారావు. రామలక్ష్మి బలవంతంగా కండ్లు తెఱచింది. ఆమె చల్లనిచూపులు మొదట వేణుపైబడి రామారావు దెసకు మరలినాయి ప్రాణపదంగా పెంచిన నీ శేణు జాగ్రత్త సుమా అని వొప్పగించినట్లున్నది రామారావు కాచూపు. రామలక్ష్మి మళ్లీ కండ్లు మూసింది. కనుకొలుకులు నిండిన కన్నీళ్లు బొట్లు బొట్లుగా చెక్కిళ్లపై జారినాయి మనసులో వూహ చెప్పే శక్తిలేదు రామారావు వేణును తీసుకొని బయటికివచ్చాడు అంతే అయిపోతున్నదన్న సవ్వడి

గూడా వెంటనే వినవచ్చింది గబగబ యిద్దరు మనుష్యులు పట్టి బయటకు తీసుకొచ్చారు ఆ దృశ్యం చూసి వేణు వలవల యేడ్చాడు. రామారావుకు గూడా కళ్లనీళ్లు వచ్చాయి. కళ్లనీళ్లు తుడుచుకుంటూ వేణును బూరడిస్తూ కొంచెం దూరంగా వచ్చి 'కోటయ్యా నేను వెళ్లిపోతున్నాను. ఇవ్వాళ కర్చునిమిత్తం ఈ పదిహేనురూపాయలు తీసుకో. డబ్బుకోసం నీవు వెనకముందాడ నక్కర్లేదు. రామలక్ష్మి దినవారాలు ఘనంగాచెయ్యి అందుకైన కర్చంతా నేనే భరిస్తాను అంతేగాదు. రామలక్ష్మి పేర మీగ్రామంలో ఒక మంచినీళ్లబావిగూడా వేయిస్తాను' అని రామారావు స్వస్థలానికి బయలుదేరాడు. రామారావు కాలేజీలో ప్రొఫెసర్. నెలకు నాల్గువందలు జీతం.

౧

ఒక్కొక్కప్పుడు ఒక్కొక్క కుటుంబానికి కల్గే విపత్తు చూస్తే భగవంతుడికిగూడా చూడలేనితనమున్నదాని అనిపిస్తుంది. లేకపోతే పాలు పోసుకుంటున్న కంకిలాగా నవనవలాడుతూ యెంతో చక్కగా కూడుకుంటున్న రామరావు కాపురం యింతలో యింత విపత్తుకు పాలుచేయడమేమిటి భగవంతుడు?

రామారావు యిరవైయారు సంవత్సరాల చిన్నవాడు. ఎం ఏ. ప్యాసైనాడు కాలేజీలో ప్రొఫెసరు. నూటయాభై రూపాయల జీతం. భార్య జానకికి యిరవైరెండేళ్లు వయస్సు. తెలివి, యోగ్యత, చక్కదనము అన్నీ ఆవిడ సొమ్ము, భార్యాభర్తలలో అత్యంతమైన అన్యోన్యత. చూడ ముచ్చటైన దాంపత్యం. తొలిచూలు మలిచూలు ఆడబిడ్డలు. మూడవకాన్పు వేణు పుట్టుకతో ఆమె జీవితం ముగిసింది. హాయిగా సుఖసాగరంలో శయనించుచున్న ఆ సంసారనౌక ఆ మహోపద్రవపర్వతానికి ఢీకొని ఫెటిల్లున పగిలిపోయింది.

నాలుగేండ్లబిడ్డ ప్రేమలత. రెండేండ్లపిల్ల హర్షలత. పదమూడురోజుల పసికూన వేణు. రామారావు పాతాళానికి క్రుంగిపోయినాడు. జానకిమీద అతనికి అపరిమితప్రేమ వినోదమునకైనా మాటామాటా అనుకొని యెరుగని ఉత్కృష్టదాంపత్యం వారిది. అటువంటి భార్యను కోల్పోవడం ఈ పసిబిడ్డలను పెంచవలసిన బాధ్యతమీదపడడం తనవంకగాని ఆమె వంకగాని యీ బిడ్డలపోషణభారం వహింపగలవారెవరూ లేకపోవడమూ రామారావుకు అన్నికష్టములు ఒక్కమారు చుట్టుకున్నవి.

వంటమనిషి, పనిమనిషి, బిడ్డలనెత్తుకొనేమనిషి బజారువెచ్చాలు వగైరాలకు చాకలి, మొదలైన నౌకర్లంతా యిదివరకేవున్నారు. చూచినా చూడకున్నా ఆ తల్లిలేని బిడ్డలపోషణభారం ఆ నౌకర్ల మీదనే పడ్డది. రామారావు క్లబ్బు మానుకున్నాడు. కాలేజీనుంచి వస్తే బిడ్డల సంరక్షణలోకం.

౨

రామలక్ష్మి జానకి రెండోబిడ్డను కడుపుతో వుండగా పెద్దపిల్లను యెత్తుకోడానికి వారింట్లో చేరింది రాత్రీ పగలూ వారింట్లోనే ఉండటం అన్నం వస్త్రం సంరక్షణంతా వారిదే. రామలక్ష్మి వొళ్లు దాచుకోట మెరుగదు జానకికి రవ్వంత కష్టం తగలకుండా రాత్రిపూటగూడా పిల్లను బుజానవేసుకొని తిరిగేది. 'రామలక్ష్మీ ! పాపం యెంతసేపు యెత్తుకు తిరుగుతావు. అమ్మాయిని నా కిట్లాయిచ్చేసి నీవు పడుకో' అంటే "యెందుకమ్మా వద్దు. ఓపలేని అమ్మవు అమ్మాయి నెత్తుకోలేవు మీరే అమ్మాయిని సముదాయించుకుంటే నే నెందుకువుండి అనేది" దాని యోగ్యతకు రామారావు జానకీగూడా చాలా సంతోషించి మిక్కిలి ఆదరించేవారు. వారి ఆదరణ కొద్దీ రామలక్ష్మి వారి నధికంగా ప్రేమించేది. రామలక్ష్మిమీదవుండే ప్రేమాతిశయంచేత యెంత లేకలేక పోయినా జానకి రామలక్ష్మికి తానే స్వయంగా అన్నంపెట్టేది. కన్నతల్లిలాగా చూచేది. అటువంటి జానకమ్మతల్లి పోయిందంటే రామారావుకంటే

యెక్కువ దుఃఖాన కుమిలిపోయింది రామలక్ష్మి. ఆమె బిడ్డలను చూస్తే దాని జాలిగుండె కరిగిపోయింది అన్న మొక్కటితప్ప తక్కినవాళ్లకు కావలసినవన్నీ తానే చూచేది అందులో వేణుగోపాలుడంటే దానికి అమితప్రేమ చిన్నయ్యా చిన్నయ్యా అంటూ అతిలాలన చేసేది. ఆబిడ్డకు యియ్యామంటే దాని ప్రాణం వోర్చేదికాదు మగబిడ్డంటే అపేక్షపడేది మా జానకమ్మతల్లి. మా బంగారునాయన పుట్టవచ్చే టప్పటికి చూచుకోనేందుకు లేకపోయింది మా అమ్మ అని కండ్లనీళ్లు బొటబొట కార్చేది ఆబిడ్డలను తల్లి కంటెను మిక్కిలిగా చూచేది అందులో రోజుల బిడ్డైన వేణును కేవలం తానే పెంచడంచేత ఆ కుఱ్ఱ వాడిమీద ప్రేమ అత్యధికం. వేణుగూడా దానిని తల్లిలాగా ప్రేమించేవాడు దాని వొడిలోచూరి నవ్వుతూ కేరుతూ దోబూచులాడేవాడు చప్పట్లు కొట్టి భజనలు చేసేవాడు యెవరివద్దవున్నాసరే రామలక్ష్మిని చూడంగానే దానిదగ్గిరికి దూకేవాడు అది యెత్తుకోకుండాపోతే పెద్దగా గుక్కపట్టి యేడ్చేవాడు. అది తన కన్నతల్లిగాదనీ, తన బంధువులలో కూడా కాదనీ, ఆఖరికి తల కులస్థురాలుగూడా కాదనీ తనకూ దానికీ మధ్య యెన్నో అంతరువులున్నాయనీ, కాబట్టి తాను దానిని ప్రేమించడం పరిమితమైనదిగా వుండవలెననీ ఆ శిశుహృదయానికేమి తెలుసును? తల్లిలేని బిడ్డలకు దయచూపినవాళ్లే తల్లులు గదా. పసివాడు గనుక వేణు తెలుసుకోలేక పోయినాడు సరే; రామలక్ష్మైనా తెలుసుకొని వుండాలిసింది. కాని దానికీ తెలియలేదు వారిరువురి మధ్యా మాతా శిశు సంబంధమైన ప్రేమపాశమేదో తెలియబడకుండానే పెనవేసుకుపోయింది. వేణుకు కొంచెం వొళ్లు వెచ్చబడితే చాలు రామలక్ష్మి అన్నం నీళ్లు కొనేదికాదు ఎన్నెన్నో వైద్యాలు చేసేది. దృష్టిమంత్రాలు పెట్టించేది. జడుపుమంత్రాలు పెట్టించేది. వాళ్ల తండ్రిని తొందరపెట్టి మందులు పోయించేది దాని ఆరాటంచూచి "పాపం రామలక్ష్మి మహామంచిది కళ్లుపోగొట్టిన దేవుడు మతి యిచ్చినన్నట్టుగా తల్లిలేని ఆ పిల్లలకు దేవుడు రామలక్ష్మిని చూపించాడు" అని అందరూ అనుకొనేవారు

3

ఒక్కసంవత్సరం గడిచింది రామారావుకు ఆడది లేని కాపురం నిర్వహించడం దుర్భరమనిపించింది పైగా స్నేహితులందరూ 'యిదేమిటోయి పెండ్లి చేసుకోకుండా భీష్మీకరించావు పోయినవాళ్లతో పోతారాయేమిటి? ఆడదిక్కులేని కాపురం మగవాడివి నీవల్ల యేమవుతుంది, పెండ్లిచేసుకోమని పోరడం మొదలుపెట్టారు మిత్రులప్రోత్సాహంవల్ల నైతేనేమి తన అనుభవంవల్ల నైతేనేమి యేదోపిల్లను కట్టుకోకతప్పదు అనిపించింది రామారావుకు రామారావు వివాహమాడవలెననే అభిప్రాయం బైటికి పొక్కంగానే సంబంధాలు కొల్లగా రావడం మొదలుపెట్టాయి. తుదకు ఒక పెన్షను పుచ్చుకున్న తాసీల్దారుగారికొమార్తె సుభద్రను యివ్వడానికి నిశ్చయమైంది బాలిక పద్నాలుగుసంవత్సరాలు నిండిన యుక్తవయస్కురాలు కావడంచేత ఆసంబంధమే బాగున్నదనుకున్నారు యెక్కువ ఆడంబరంలేకుండా ఒక్కపూట వివాహంజరిగింది పెండ్లికొమార్తెను మూడునిద్రలకు తీసుకొచ్చారు అంతే. మళ్ళీ పుట్టింటికి పంపించలేదు ఆమె ఆమెతోబాటు యిద్దరు చెల్లెళ్లు ఒక్కతమ్ముడూ యిక్కడే వుండిపోయినారు. ఇంతేగాక తాసీల్దారుగారు ఆరుగురు కొమార్తెలూ నలుగురుకొమాళ్లూగల బహుకుటుంబీకుడవటంవల్ల వారివారి సంబంధీకులందరూ వచ్చిపోయే రావంధాళీ గూడా యెక్కువైంది. వెనుక తాసీల్దారుగారు వుద్యోగంచేస్తూ అరమరలేకుండా వస్తురూపంగా ధనరూపంగా బాగా లంచాలు గుంజే రోజుల్లో అలవాటుపడ్డ సుష్టుభోజనాలో, కాఫీ

ఫలహారాలూ తాసీల్దారుగారిని వారియింటిలోవారినీ యిప్పటికీ వదలిపెట్టకుండా జన్మాంతరవాసనలాగా అంటిపట్టి యుండటంచేత వచ్చినవారందరికీ రామారావుగూడా యివన్నీ సప్లైచేయడం తప్పని సరై పోయింది. ఒక్క కాఫీలక్రిందనే నెలకు ముప్పై నలభై రూపాయలు కర్చౌతున్నాయి మితమూ ఉచితమూ నెఱిగి కర్చుచేయడానికి అలవాటుపడిన రామారావుకీ దూబరతిండివ్యవహారము యింపైతేంగా ఉండకపోయినా విధిగా నెత్తిమీదపడినందున కిక్కురుమనడానికి వీలు గాకుండా పోయింది

౪

వేణుకు మూడోయేడు వచ్చింది. ఆటా, మాటా, నడక అన్నీ వచ్చినవి అక్కలిద్దఱూ బడికిపోతుంటే నేనూ పోతానని ఒక్క చిన్నపలక కొనిపించుకొని పిచ్చిగీతలతో పలకనింపుతున్నాడు అప్పుడప్పుడు అక్కలతో బడికిపోతానని పేచీపెట్టి రామలక్ష్మిని తీసుకొని బడికిపోయివస్తున్నాడు. రామలక్ష్మి యెప్పటివలెనే పిల్లలను వేయికళ్లకనిపెట్టి ఉపచరిస్తూ వున్నది పిల్లలుముగ్గురూ కొంచెంపెద్దవాళ్లు కావడం చేత వాళ్లవిషయమై దిగులుదీరినట్టున్నా రామారావుకు ద్వితీయవివాహంవల్ల యేర్పడ్డకుటుంబభారం అతనిని క్రుంగదీస్తున్నది. నెలకువచ్చే రెండువందల రూపాయలు దూపానికాగడంలేదు ఏకర్చు తగ్గిద్దామన్నా వీలుగానిదిగానే కనపడుతున్నది పనిమనిషిని మానిపిద్దామంటే పాచిపనికి యిబ్బంది. వంటమనిషిని మానిపిద్దామంటే నలుగురువచ్చేపోయే కొంపలో చిన్నపిల్లైన సుభద్రవల్ల వంటపనిజరగదు చాకలిని మానిపిద్దామంటే బజారునుంచి వస్తువులు తెచ్చేవారులేరు. తుదకు ఆలోచించగా వేణుకు మూడోయేడువచ్చింది గదా అక్కలతోబాటుతిని ఆడుకుంటూవుంటాడు వాడికికి ప్రత్యేకనౌకరవసరంలేదు గనుక రామలక్ష్మిని మానిపిస్తే యిబ్బంది లేదనుపించింది రామారావుకు. కాని పిల్లలను కన్నతల్లిలాగా చూస్తూవున్న రామలక్ష్మిని మానుకొమ్మని చెప్పడానికి నోరు రాలేదు చెప్పాలెననుకుంటూనే కొన్నిరోజులు గడచిపోయినవి ఒకనాడు యిప్పుడు చెప్పివేద్దాము అని నిశ్చయిం చేసుకొని రామలక్ష్మి యెక్కడున్నదో అనిచూచాడు. వేణును వుయ్యాలలో పడుకోబెట్టి రామలక్ష్మి వూపుతున్నది వేణు నోట్లో వ్రేలేసుకొని సుఖంగా నిద్రబోతున్నాడు. "అయ్యో! రామలక్ష్మి వెళ్లిపోతే వాడినట్లా సుఖనిద్రబుచ్చేవారెవరు?" అనిపించింది రామారావుకు కనులవెంట నీళ్లొచ్చాయి చెప్పకుండా వూరుకున్నాడు మఱోమాటు చూచాడు. వేణును చంకబెట్టుకొనే తలంటుతున్నది. నాకు తలంటవొద్దని వేణు మారాముబెట్టుతూ కాళ్లు చేతులా కొమ్ముతుంటే అన్నిదెబ్బలుతింటూ చినయ్యా తలంటిపోసుకోకపోతే యెట్లానాయనా మాడుకుసెగ గాదూ, కళ్లకు జబ్బుచేయదూ అని బ్రతిమలాడుతున్నది "ఛీ వెధవడబ్బుకోసం వేణుసుఖం యెక్కడ చెడగొట్టే"దని మాట్లాడకుండా వూరుకున్నాడు. మఱొకమాటు చెప్పవలెననిప్రయత్నిస్తే వేణు వాకిట్లోకిబోయి కూర్చుండేయీడు వచ్చినప్పటికీ మలవిసర్జనకు దొడ్లోనే కూర్చోబెట్టి యెత్తిపారవేస్తున్నది. "అదేమిటే నీగారాబం నీవూనూ పిల్లవాడిని అట్లా వీధిలో కూర్చోబెట్టరాదుటే"అని వంటామెగాబోలు మందలిస్తూవుంటే "ఎత్తిపారవేసేదాన్ని నేనుంటే నీవెందుకమ్మా కోపంచేస్తావు వీధిలోకూచోబెడ్తే యెవరైనా తొక్కినాచేసినా తిట్టుకోరమ్మా; తిడ్తే నాయనకు తప్పగాదటమ్మా?"అని అంటున్నది మలమూత్రాదులు సైతం అట్లా యేవగింపులేకుండా తీసివేస్తున్న రామలక్ష్మిని యెట్లాపొమ్మననని రామారావు చెప్పలేక వూరుకున్నాడు.

౫

రామారావు సాయంత్రం షికారువెళ్లి యింటికి వచ్చేటప్పటికి యిల్లంతా నిశ్శబ్దంగావున్నది. రామలక్ష్మవొక్కతే వాకిట్లోకూర్చుండి కునికిపాట్లు పడు

తున్నది. రామారావు లోపలికిపోతూ రామలక్ష్మిని చూచి మనవాళ్లంతా సినీమాకు పోతామన్నారు పోయినారా యేమిటన్నాడు అవునండీ అందరూ వెళ్లారు. వద్దన్నకొద్దీ చిన్నయ్యనుగూడా తీసుక పోయినారు అన్నది రామలక్ష్మి

'తీసుకపోతే యేమిలే వాళ్లక్కయ్యలదగ్గర కూర్చొని సినీమా చూస్తాడు'

'అమ్మాయిగార్లను యెత్తుకోమని వేధిస్తే?'

'ఆఁ యేమీ పరవాలేదు. మూడోయేడుగూడా వచ్చింది అక్కలవద్దనైనావుండే అలవాటులేకపోతే యెట్లాగన్నాడు–' వాకిట్లోకివచ్చి వాలుకుర్చీమీద కూర్చుంటూ రామారావు.

'నిద్రవచ్చి యేడుస్తారేమో'

'ఏడిస్తే చాకలి తీసుకొస్తాడులే. అన్నాలు తిన్నారా?'

'తిన్నారండీ'

'సరే ఫరవాలేదులే నీవు వూరికె భయపడతావెందుకు?'

'చిన్నయ్యను నేను మరిపిస్తా మీరు మాట్లాకుండా పోండమ్మా అంటే ఆఁ తమ్ముణ్ణిగూడా తీసుకపోతామని తీసుకుపోయినారు.'

'పోనీలే యెల్లకాలం నిన్నేకటిచి పట్టుకొని కూర్చుంటే యెట్లా నీ వెక్కడకన్నా పోయినా చేసినా యిబ్బందిగాదా?'

'నే నెక్కడికెళ్లతాను అయ్యగారూ చిన్నయ్యను విడిచి' అన్నది రామలక్ష్మి దృఢంగా.

'ఏమో పోక యేమిచేస్తావు? యెల్లకాలం మా యిళ్లే నిత్యమా.'

'అయ్యగారట్లా సెలవిస్తున్నారేమి?'

'ఏమో రామలక్ష్మీ! యింట్లోకర్చు భరించడం చాలాకష్టంగావున్నది. మీ అమ్మగారున్నదినాల్లో నూటయాభైవచ్చేవి ఎంతోహాయిగా గడిచేది కాపురం ఇప్పుడు రెండువందలరూపాయలు వస్తున్నాయి యేనెలకానెల నెలాఖరయ్యేటప్పటికి గిజగిజగానే ఉన్నది.'

'అవునయ్యగారూ? అప్పటి కాపురమెక్కడ యిప్పుడెక్కడ? అప్పుడు అమ్మగారూ, మీరూ, చిన్నమ్మాయి లిద్దరూ యింతేగా చిన్నయ్య పుట్టవచ్చేటప్పటికి అమ్మకు నూరేళ్లూ నిండిపోయె', అని రామలక్ష్మి కన్నీరునించింది. రామారావుగూడా కన్నులు తువ్వాలుతో తుడుచుకున్నాడు 'అదీచెప్పడం అవో పుణ్యపురోజులు అయిపోయినాయి. ఇప్పుడేదో కాడి మెడమీదవేసుకున్న తర్వాత యెంత భారమైనా యీడ్వకతప్పదు. కాని యేవిధంగానైనా ఖర్చు తగ్గించాలెననివున్నది. అందుకోసమే యేమీ పాలుబోకుండావున్నది.

'ఏమి తగ్గిస్తారయ్యగారూ. అన్నితప్పనివే'

'చూడు వేణుకు మూడోయేడువచ్చింది రాత్రిళ్లు పాలుత్రాగడంకూడా మానేశాడు పొద్దుటిపూట మా కాఫీలతోబాటు ఒక్కమాటు పాలుపట్టితేచాలు, మళ్లీ మధ్యాహ్నం కాఫీవేళకే త్రాగుతున్నాడు ఏదో నాల్గు మెతుకులుతిని అక్కలతోఆడుకుంటూవున్నాడు, యింకానీవు రాత్రింబవళ్లువుండి వాడిని పోషించాలిసినపని కన్పడటంలేదు అనుకుంటాను'

ఆమాటవినేటప్పటికి రామలక్ష్మికి తలపై పిడుగు పడినట్లైంది ఇటువంటి ఆపదవస్తుందని కలలోనైనా అనుకోలేదు రామారావుగారు తన్ను తనకుటుంబములో వొకదానిగాభావించి యెల్లకాలం చిన్నయ్య సంరక్షణ తన్నువుంచుతారనే వూహాలోనేఉన్నది యింతవఱకూ, రామలక్ష్మి కాని యిప్పుడు రామారావుపల్కులు మునుముందు తనకే వుద్వాసంచెప్ప దలచుకొన్నవిగా వుండేటప్పటికి రామలక్ష్మి దుఃఖంతో పాతాళానికి క్రుంగిపోయింది. నోటమాటరాలేదు.

'రామలక్ష్మీ యేమంటావు?'

నీకు పాచిపనిచేసేందుకు శక్తివుండేటట్లైతే పనిమనిషినే మానిపిస్తాను నీవుండేపనిచెయ్యి. యెప్పటిలాగానే పిల్లలను కనిపెట్టుకొనివుండవచ్చు లేదా నీదారి నీవు చూచుకో పనిమనిషిపనిచేస్తుంది. కాని యిద్దఱిని భరించలేను ”

రామలక్ష్మికి దుఃఖాతిశయంచేత కంఠం రుద్ధమైపోయినా యెల్లోపెగిల్చుకొని ‘అయ్యగారూ! మీకు తెలియని దేమున్నది? అబ్బాయిగారినీ యెట్లాపెంచానో తమకే తెలుసు ’

‘అవును నాకు తెలుసు. నీసహాయంలేకపోతే అప్పట్లో వేణును పెంచడానికేమి అమ్మాయిలను పెంచడానికేమి నేనెంతైనా అవస్థపడేవాడిని, కాని యేమి చేయను, ఇప్పటిస్థితిలో నిన్ను యిష్టంలేకుండా నే మానిపించాలసొచ్చింది అయినా అసలే పొమ్మనడం లేదుగా పనిమనిషిగావుండు ’

అయ్యా! నే నెప్పుడు పాచిపని చేసినదాన్నిగాను. అయినా ఈ పెద్దతనంలో ఈ లోతుభావుల్లో నీళ్లు చేదటం యిపన్నీ నావల్లకావు ఏదో మీరు కర్చంటున్నారు గనుక మునుపటాలె నెలకు మూడు రూపాయల జీతం యివ్వొద్దు. ఆకువక్క కొనుక్కోడానికి ఒక్కరూపా యిప్పించండి చాలు బిడ్డలను కనిపెట్టుకొనివుంటాను ’

‘పిల్లలు పెద్దవాళ్లైనారు వాళ్ల కిక ప్రత్యేకమనిషి అనవసరమని చెప్పుతున్నాగా!’

‘నేను అబ్బాయిని తమరిబిడ్డగా పెంచలేదండి. నా బిడ్డలాగా అతిప్రేమగా పెంచుకున్నాను ’

‘ఎంత పిచ్చిదానవు రామలక్ష్మీ! ఎంత పెంచినా జీతపుగాళ్లను ఆశించి పెంచినదానవు నీవు నా బిడ్డమీద ప్రేమేమేమిటి? చేసినన్నాళ్లు విశ్వాసంగా చేశావు అంతేగాని అబ్బాయిమీద నాకు ప్రేమంటే యెవ్వరు నమ్ముతారు ’

‘అయ్యగారూ చదువుకున్న మారాజులు తామట్లా సెలవిస్తే నే నేమిచెప్పేది. ఒక్కక్షణం చిన్నయ్యను చూడకపోతే నాప్రాణం కొట్టుకలాడిపోతుంది అందుకనే యింతగా మనవిచేస్తున్నా ’

‘సరే. నీవు అబ్బాయిని వదిలిపెట్టలేవని అవసరం లేకపోయినా నేను నిన్నెట్లా భరించేది యెల్లుండితో నీకు నెల పూర్తౌతుంది. ఆమర్నాటినుంచీ నీదోవ నీవు చూచుకో.’

రామలక్ష్మి యిక నేమీమాట్లాడలేదు. కన్నీళ్లు సంతతధారగా కారిపోతుంటే అక్కడనుంచీ తొలిగిపోయింది.

ఏదైనా మనస్సులో వొక సంకల్పం కల్గినతర్వాత దానిని పైకిరానీయకుండా యిముడ్చుకోటం మానవ ప్రకృతికి విరుద్ధం. పరిణామదశతో దానికి పనిలేదు. బైటికి రావలసిందే కనుకనే రామారావు తన మనస్సులోగల్గిన తలంపు రామలక్ష్మికి చెప్పేసి హృదయభారం తీర్చుకున్నాడు

౬

వేణును ప్రాణపదంగా చూస్తూ ఆ కుఱ్ఱవానిలో మాతా శిశు సంబంధమైన అవ్యయానందం అనుభవిస్తున్న రామలక్ష్మి కీహఠాత్సంభవం కల్లోలకారణమైంది. ఆరాత్రి అన్నం తినలేదు నిద్రగూడా పోలేదు ‘నాకు తగిన కూలిపా టేదోచేసుకోక నే నీ బిడ్డను పెంచేపనేల పెట్టుకొంటిని. పెట్టుకొంటినిపో, యేదో కూలిపెంపకముగానే పెంచక యింత మమకారం యెందుకు పెట్టుకొంటిని అయ్యో! యెంత తెలివితక్కువ, యెంత మమకారంగా పెంచితే పిల్లలు పెరుగుతారు. ఇప్పు డీ పిల్లవాడిని విడిచిపొయ్యేదెట్లా? పోకపోతే అంతకచ్చితంగా పొమ్మని అయ్యగారన్నాక ఒక్కక్షణమైనా యిక్కడుంటేట్లా? అయ్యో! ఎంత తప్పుపని చేశాను? అమ్మగారు పోగానే నాదోవను నేను తప్పుకుంటే నా కీ బాధ లేకపొయ్యేదిగా నే నెట్లాగైనా పాడుగాని చిన్న

య్యాదే నాకు దిగులుపట్టుకున్నదే నన్నువిడిచి ఒక్క క్షణమైనావుండడే, నేనుపోతే నాకోసం దిగులు పడతాడేమో. బెంగపడిన పిల్లలు కోలుకోటం కష్టమే. అయ్యో! తెలిసిన మారాజుగదా అయ్యగారెంతమాటన్నారు?/ నా బిడ్డమీద నీకు ప్రేమేటి కూలిదానికనేశారే చిటుక్కున! కూలిదానిలాగానే పెంచానా నేను చిన్నయ్యను? ఆమాత్రం తెలుసుకోపోయినారే నాయనగారు? ఎంత చదువుకున్నవారైతే నేం, యెంత మంచివారైతేనేం తమ సొత్తంటే అంత అధికారంవుంటుంది కాబోలు! అవును వారి ననవల సిన పనేమున్నది? పరాయిబిడ్డలమీద ప్రేమ పెట్టుకున్నది నాదేతప్పు ఎప్పటికీ పండ్లకు అధికారి తోట ఖామందవుతాడుగాని తోటమాలి అవుతాడా? తప్పొకరిదీ శిక్షఒకరిదీ యెట్లావుంటుంది. నాకు హక్కులేని పని నేను చేసినప్పుడు హక్కుదారుడు వేసే దండనకు గురిక్కావాలసిందే అయ్యో! మాజానకమ్మ తల్లివుంటే నాకీగతిపట్టునా? ఈ అమ్మ కేమీ తెలియదు. ఒకటే రుసరుస, కసకస, అసలు చిన్నయ్యపాడే గిట్టదీమెకు అయ్యో అమ్మాయిలిద్దరికీ పూలజెడ వేయిస్తానన్నాను. నిన్న రుక్మిణమ్మగారిని అడిగిగూడా వచ్చాను. రేపో యెల్లుండో పూలుకొనుక్కొని అమ్మాయిలను నాదగ్గిరకు తీసుకరావేస్తానన్నది జానకమ్మగారిమీదవుండే స్నేహాన ఆమెపిల్లలను మహా ఆదరిస్తుంది ఇక పిల్లలను వెంటబెట్టుకొని ఆమెవద్దకు తీసుకపొయ్యేవారెవ్వరు? పూలజడలు వేయించేవారెవరు? ఈఅయ్యగారు నామీద ఆదా చేసుకోదలంచి బిడ్డలకు అన్యాయంచేస్తున్నది కానకుండావున్నారు ఏంజేయను నాతిండి నేను తిని పిల్లలనుకనిపెట్టుకొని వుందామంటే నేనేమన్నా డబ్బుగలదాన్నా రెక్కలాడితేగాని డొక్కలాడని బ్రతుకాయె నాది' రాత్రంతా రామలక్ష్మి కీకన్నీళ్ళకలాపంతోనే భల్లున తెల్లవారింది.

వేణు రాత్రి సినిమా చూడడానికి వెళ్ళి అక్కడే నిద్రబోయినందున ఆటంతా అయినతర్వాత చాకలి యెత్తుకొని తీసుకొచ్చి మంచంమీద పడుకోబెట్టాడు. ప్రొద్దుబోయి పడుకున్నందున వేణు ఒక్కమాటైనా రాత్రి లేవలేదు తెల్లగాతెల్లవారితే లేచాడు. లేచీ లేవగానే రామలక్ష్మి యెత్తుకొనిపోలేదని యేడ్పు మొఖంబెట్టుకొని మంచంమీద కూర్చున్నాడు. యింతలో రామలక్ష్మి! తమ్ముడు లేచాడు గమ్మని ప్రేమలత దొడ్లోకిపోయి రామలక్ష్మిని పిలుచుకొని వచ్చింది రామలక్ష్మిని చూడగానే వేణు దుఃఖమంతా పోయి నవ్వుకుంటూ లేచి రెండుచేతులూ రామలక్ష్మి కంఠానికి మెలివేసి మంచపుపట్టెమీద నిలబడ్డాడు. అంతప్రేమతో తన్ను కౌగలించుకున్న వేణునుచూస్తే రామలక్ష్మికి తాను ఆబాలకునివిడిచి వెళ్ళిపోవలసిన విషయం జ్ఞప్తికివచ్చి పుట్టెడు దుఃఖం వచ్చింది. ఆప్యాయంగా వేణును గుండెలకుహత్తుకొని చెమ్మగిలినకన్నులు పమిటచెంగుతో తుడుచుకొన్నది తరువాత వేణును దొడ్లోకితీసుకబోయి పండ్లువగైరాలు తోమి మొఖంకడిగించి లోపలికి తీసుకొచ్చింది. ఇంతలో రామారావుగూడ నిద్రలేచి మొఖం కడుక్కొని సావిట్లోకివస్తూ చేతులమురుగులూ మెడలో హారమూ మొలనుగజ్జెలూ మిలమిల మెరుస్తూవుండగా తళుకుకన్నుల కడ్డుపడిననీలాలకలు చేతితో వెనుకకు సర్దుకుంటూ బాలకృష్ణుడులాగా వస్తూవున్న కొడుకును చూచి రామారావుకు ముద్దువచ్చి రాత్రి సినీమాచూచి వచ్చావుటోయ్ నాన్నా! అని యెత్తుకొని ముద్దుపెట్టుకున్నాడు సినీమాసంగతి రవ్వంత తండ్రి హెచ్చరించంగానే సంతోషం యెక్కువై కూతుళ్లిద్దఱూ గూడా తండ్రినిచుట్టుకొని కృష్ణలీలలన్నీ తండ్రితో చెప్పడం మొదలుపెట్టారు తనకా సంగతులన్నీ తెలిసినా తెలియకపోయినా వేణు అక్కలకంటే యెక్కువ అభినయంచేస్తూ తన జిలిబిలిపలుకులతో తండ్రిని రంజింపజేశాడు ఈవినోదంలోపడి వేణు చాలసేపు రామలక్ష్మిని తలపెట్టనేలేదు ఇట్లా ఆడుకొనే వేణుకు

రామలక్ష్మితో యిక అగత్యంలేదనిపించింది రామారావుకు

౭

పనిమనిషివుండి వారియింట్లో పనిచేసేశక్తి తనకు లేనందువల్లనూ, గట్టిగా పొమ్మన్నతర్వాతపోకుండా వుండటం మర్యాదకానందుననూ, రాత్రి పొమ్మని చెప్పినతర్వాత మరల తనయింట్లో అట్టే పెట్టుకొనే సూచనలేమీ రామరావువద్ద కనుపించనందుననూ, తాను పోకతప్పదనేవిషయం బాగా దృఢపడి ప్రొద్దుయేటవాలినకొద్దీ పోవలసినసమయము దగ్గర పడుతున్నదే అనే ఆందోళన రామలక్ష్మికి యెక్కువైంది. మనసులో యేదో అదురు భయము పుట్టి కాళ్లూ చేతులు పట్టుతప్పిపోతూ కదలలేక మెదలలేక యెక్కడపడితే అక్కడ కుప్పపడినట్టు కూర్చుంటూ పిల్లలకష్టము పంతులుగారు ఆలోచించి ఒకవేళవుండమంటారేమోనని అప్పుడప్పుడు వెఱ్ఱిఆశకు లోబడుతూ పిల్లలవంక దిగులుగొన్నట్టుగా మాస్తూ ప్రొద్దు పుచ్చుతున్నది.

అయిదుగంటలు కాగానే రామారావు కాలేజీనుంచి యింటికివచ్చాడు వచ్చీరావడంతోటే రామలక్ష్మినిచూచి 'రామలక్ష్మీ! ఏమిఆలోచించా'వన్నాడు 'ఆలోచనేమున్నది అయ్యగారు పిల్లలనువదలలేకనే అల్లాడుతున్నా'నన్నగి రామలక్ష్మి అయితే పనిమనిషిలాగా వుండలేవా?' అన్నాడు రామారావు.

'అగవైయేళ్లు దాపకుతున్నాయి పంతులుగారూ. యీలోతుభావులో నీళ్లుదోడి నేనేమి పనిచేయ'గలనన్నది రామలక్ష్మి విచారిస్తూ 'అయితే నీకీయవలసిన జీతం యిదుగో యిచ్చివేస్తున్నాను ఏదో నీదారి నీవు చూచుకో, నీవు మంచిదానవు నమ్మకస్తురాలవు నిజమేకాని నేను భరించలేక యిట్లా చెప్పవలసివచ్చింది యేమీ అనుకోకు' అన్నాడు రామారావు. రామలక్ష్మి యేమీ బదులుమాటాడలేదు కళ్లనిండా నీరుతెచ్చుకొని వూరకున్నది రామరావు పిల్లలు ముగ్గుర్నీతీసుకొని లోపలికిపోయినాడు. రామలక్ష్మి యికనేమీ మాట్లాడకుండా తన మూటాముల్లే తీసుకొని బయటికివచ్చి 'అయ్యగారూ, సెలవు'అన్నది గద్గదకంఠంతో సరేవెళ్లు, అన్నాడు రామారావు లోపలనుంచీ బయటకు రాకుండానే కడసారి బిడ్డలను కన్నారా చూద్దామని రామలక్ష్మి నలువైపుల పరికించిచూచింది కాని పిల్లలను మరిపించడానికే రామారావు లోపలికివెళ్లి పిల్లలను దగ్గరపెట్టుకొని కూర్చున్నందున పిల్లలెవరూ కనిపించలేదు చిన్నయ్యా చిన్నయ్యా, అని యేదో అస్పష్టంగా గొణుక్కుంటూ కళ్ళనీళ్లుతుడ్చుకుంటూ తడబడేకాళ్ళతో రామలక్ష్మి వీధివెంట వెళ్లిపోయింది

రామలక్ష్మి వెళ్లిపోయినతరువాత రామారావు చాకలినిపిలిచి వాడిచేతిలో ఒక అణా పడవేసి 'అబ్బాయిలనీ, అమ్మాయిలనూ బజారుకు తీసుకపోయి పిప్పరమెంట్లు కొనిపెట్టి ఒకమాటు షికారు తిప్పుకరా'అని పిల్లనిచ్చి పంపించాడు పిల్లలు బజారుకు వెళ్లినతర్వాత రామారావు తనకూ యేదో మనసులో ఆందోళనగానేయున్నందున ఒక్కమాటు క్లబ్బుకైనా పోయివద్దామని ఉత్తరీయం భుజానవేసుకొని క్లబ్బుకు వెళ్లాడు.

౮

చాకలితోగూడా సాయంత్రం చల్లగాలిలో కాసేపు అటూయిటూ తిర్గి మునిసిపల్‌పార్కులో పూలగుత్తులు కోసుకొని యింటికివస్తూనే వేణు 'ఆమచ్చీ! ఆమచ్చీ!' అంటూ కేకలుపెడ్తూ అటూయిటూ వెతుక్కోడం మొదలుపెట్టాడు. ఆమచ్చి వూరికిపోయిందన్నాడు చాకలి ఆఁ అని కోపగించి వేణు పూలగుత్తితో చాకలినికొట్టి 'ఆమచ్చీ!'అని పెద్దగా పిలిచి యేడ్పుముఖం బెట్టాడు 'నిజమేతమ్ముడూ, రామలక్ష్మి వూరికిపోయిందిట ఇందాకా నాన్నగారుగూడా చెప్పా'రన్నారు అక్కలిద్దఱూ వేణు యిక యేమీ సమాధానం చెప్పలేక 'ఆమచ్చీ!' అని యేడు

స్తూ అక్కడే అరుగుచివరనే కూలపడ్డాడు. అలవాటైన మనిషికోసం వేణు యేడుస్తుంటే ఆదరించి తీసుకపోయి ఆమాటా ఈమాటా చెప్పి మఱిపించేవాళ్లెవరు? వేణు యేడుస్తుంటే వోదార్చడానికి చేతగాని చిన్నపిల్లలైన అక్కలిద్దఱూ లోలోపల దుఃఖిస్తూ బిక్కముఖం వేసుకొని చెరివొకవైపునా కూర్చున్నారు. సుభద్ర లోపల సావిట్లోనుంచి ఒక్కమాటు వాళ్ల వంకచూచి తెలియకనో, కోపానో యేమైతేనేమి మాట్లాడకుండానే లోపలికిపోయింది. కుఱ్ఱవాడైనా చాకలికి ఆదృశ్యం కడుపును కోసేసింది. తల్లిలేని పిల్లలకు లోపలికిపొయ్యే చనువు యెట్లావుండదో కళ్లారాచూచి కళ్ళనిండా నీళ్లు పెట్టుకొని వేణును బ్రతిమలాడి ఒళ్లోకి తీసుకొని ఆడపిల్లలిద్దర్నీ వెన్నునిమఱి దగ్గిరకు తీసుకొని నాన్నగారు వస్తారు యేడవబోకండమ్మా అని వోదారుస్తూ దగ్గిర కూర్చోపెట్టుకున్నాడు తల్లిలేని బిడ్డలను లోకమంతా మాతృస్థానం వహించి ఆదరిస్తుంది. కాని ఆకొఱత తీఱదు.

౯

రామారావు క్లబ్బుకు వెళ్లాడేగాని మనసులో మనసులేదు. తల్లిలేకపోగా తల్లికి మారుగావున్న మనిషినిగూడా తొలిగించి వేణుకు తాను గావించిన అపకారం చేయిపెట్టి కలచినట్లు అతని మనసులో విపరీతమైన బాధ కలిగించింది. టెన్నిసు ఆడటానికి గాని, పేపరు చూడటానికిగాని స్నేహితులతో మాట్లాడటానికిగాని అతనికి బుద్ధి పుట్టలేదు కుఱ్ఱవాడు యేమి యేడుస్తున్నాడో పుట్టినది మొదలు ఒక్కక్షణమైనా రామలక్ష్మిని యెడబాసి యెరగడు అని ఆందోళనపడుతూ బాగా ప్రొద్దుకూకకుండానే యింటికి వచ్చేశాడు యింటికి రాంగానే వాకిట్లో అరుగుచివర బిక్కముఖాలు వేసుకొని చాకలిని చుట్టుకొని కూర్చున్న బిడ్డలు ముగ్గుర్నీ చూచేటప్పటికి రామారావు కడుపు చెఱువైపోయింది దుఃఖభారంతో కుములుతూ యేమమ్మా యిట్లా కూర్చున్నారు అని బిడ్డలదగ్గిరికి పోయినాడు. ఆదరణకోసం తపించిపోతున్న ఆబిడ్డలు ముగ్గురు ఆ చల్లనిమాటతో ప్రాణాలులేచి వచ్చినట్లై వికాసముఖాలతో తండ్రిని చుట్టుకున్నారు. 'నాన్నా! నాన్నా' ఆమచ్చి పోయిందంటూవున్నారు చూడూ' అని వేణు తండ్రితో నేరం చెప్పాడు 'పోతేపోయిందిలే నేనున్నానుగా' అని రామారావు కుమారుని అక్కున చేర్చుకొని ముద్దిడుకుంటూ ఆడపిల్లలిద్దర్నీ వెంటబెట్టుకొని లోపలికి వచ్చాడు.

తరువాత పిల్లలతో యేవో ఆమాటలూ యీమాటలూ చెప్పి కాశేపు ఆడించి తనతోబాటు భోజనం పెట్టించి తీసుకొచ్చి కొంచెం అటూఇటూ త్రిప్పి నిద్రవచ్చాక మంచాలమీద పడుకోబెట్టాడు రామారావు బిడ్డలతో యిట్లా పాట్లుపడుతుంటే సుభద్ర తనకేమీ పూచీలేనట్టుగా వూరుకున్నది రామరావు గూడా ఆమె కేమీ పురమాయించలేదు తన పాట్లు తానే పడుతున్నాడు రామలక్ష్మి వుండగా రామారావు ఒక్కనాడైనా వేణును దగ్గిర పడుకోబెట్టుకొని యెరగడు ఎప్పుడైనా జ్వరం గిరం వచ్చి పిల్లవాడు నిద్రపోక అవస్థపడుతున్నా రామలక్ష్మి అవస్థపడేది గాని అత నేమీ చేసేవాడుకాడు పాలుపోయడం, మందుయివ్వడం అన్నీ రామలక్ష్మికి అతను మొదట్లో చూపించాడంతే అప్పటినుంచీ రామలక్ష్మి అన్నీ చూచుకొనేది. కాని నేడు వేణులేచి యేడుస్తాడేమోనన్న భయంచేత తన క్యాంపుకాట్ వేణు మంచప్రక్కను వేయించుకొని రామారావు పిల్లలవద్దనే పడుకున్నాడు అనుకున్నట్టుగానే వేణు నిద్రలో ఆమచ్చీ! ఆమచ్చీ! అంటూ కలవరిస్తూ చాలామాట్లు లేచి యేడ్చాడు. లేచినప్పుడల్లా రామారావు చిచ్చుకొడ్తూ వస్తుందిలే వస్తుందిలే అంటూ నిద్రపుచ్చాడు. ఎట్లాగో రాత్రి గడిచిపోయింది

రాత్రి సరిగా నిద్రలేకపోవడంచేత తలవేడెక్కి యేదో బాధగావుండి వుదయంలేస్తూనే రామారావు

గాలిలో కాసేపు తిరిగివద్దామని వూరివెలుపలికి షికారుగా వెళ్లాడు. తండ్రి వెళ్లిన కొంతసేపటికి వేణు లేచి ఆమచ్చీ! అని యేడ్పుసాగించాడు. అక్కలిద్దఱూ తమ్ముడి యేడ్పువిని దగ్గిరికిపోయి రామలక్ష్మి వూరికిపోయిందిగా యెట్లావస్తుంది? మేము తీసుకపోతాము రమ్మనిపిలిస్తే వేణు రాలేదు కాళ్లు నిగడదన్ని అట్లాగే యేడుస్తూపడుకున్నాడు. బాగా 'గారాబం సాగించిపోయింది ముండ. యెందుకు వస్తాడు? వూరుకోండి కాసేపు యేడ్చి వాడేలేస్తా'డని సుభద్ర అక్కలిద్దర్నీ మందలించి వేణువంక చుఱచుఱ చూస్తూపోయింది. మాఱుతల్లి మాటవిని అక్కలిద్దఱూ భయపడి ఆవిడవంక బెదరిబెదరి చూస్తూ నిలబడిపోయినారు. వేణుమాత్రం ఆమచ్చీ! ఆమచ్చీ! అంటూ యేడుస్తూనేవున్నాడు ఇంతలో రామారావు వచ్చి వేణుని యెత్తుకొని యెందుకురా నాన్నా యేడుస్తున్నావు అన్నాడు బుజ్జగిస్తూ.

'ఆమచ్చికోసం'

'రామలక్ష్మి వూరి కెళ్లిందిగా.'

'వూయికిపోతే యెప్పుడొత్తుంది?'

'ఎప్పుడో వస్తుంది. రాకపోతేమాత్రమేమీ నేనున్నాను అక్కలున్నారు చాకలివున్నాడు మాతో చక్కగా ఆడుకో' అని ముచ్చటలుచెపుతూ రామారావు వేణుని దొడ్లోకి తీసుకుపోయి మొఖంకడిగి లోపలికి తీసుకొచ్చి పాలు త్రాగించాడు యింతలో అక్కలిద్దఱూగూడా మొఖాలు కడుక్కొచ్చి కాఫీ త్రాగేరు. ఇన్నాళ్లూ రామలక్ష్మి తమ్ముడి పని చేస్తుంటే అక్కలిద్దఱూ తమదోవను తమరు ఆడుతూ బడికిపోతూ స్వేచ్ఛగావుండేవారు. ఇప్పుడు రామలక్ష్మి లేకపోవడంచేత తమ తమ్ముని ఆడించే బాధ్యత తమదేనని ఆ బాలికలకు తోచింది ఆరోజున వాళ్లు ఒక్కక్షణమైనా వేణును యెడబాయకుండా యేవో బొమ్మలు గురుగులూ బెట్టి తమ్ముణ్ణి ఆడిస్తూ ప్రొద్దుపుచ్చారు. వాళ్లింతగా ఆదరిస్తున్నా వేణుకు రామలక్ష్మి జ్ఞాపకంవచ్చి అప్పుడప్పుడు దానికోసం వెతుక్కుంటూనే ఉన్నాడు. ఆరోజు అన్నంగూడా సరిగా తినలేదు రెండు మూడు విరేచనలుగూడా అయినాయి. సాయంత్రం అయ్యేటప్పటికి సగం తీసిపోయినట్లైనాడు.

౧౦

రామలక్ష్మి వెళ్లి మూడురోజులైంది. కాని వేణు రామలక్ష్మిని కొంచెమైనా మఱచిపోలేదు ప్రేమభరితమైన రామలక్ష్మి లాలనకోసమూ, ఆమెవొడిలో సుఖనిద్రకోసమూ వేణు లేతహృదయము తపిస్తూనే వున్నది 'అక్కా! ఆమచ్చి యెప్పుడొత్తుంది?' అని అడిగాడు వేణు హర్షలతను.

'ఏమో వస్తుందో; రాదో' అన్నది హర్షలత.

'రాదు అచలేరాదూ' అన్నాడు యేడ్పుమొఖం బెట్టి వేణు ఇంతలో ప్రేమలతవచ్చి వస్తుంది తమ్ముడూ, నాన్నగారు వుత్తరంవ్రాస్తే వస్తుంది అన్నది తమ్ముణ్ణి వోదారుస్తూ.

'నేను ఆత్తేరాదూ?'

'వస్తుంది. నీవు వ్రాసినా వస్తుంది'

'అయితే నేనే దాత్తా వుండు' అని చిత్తుకాగితం మీద పూచికపుల్లతో రామలక్ష్మికి ఉత్తరం వ్రాయడం మొదలుపెట్టాడు వేణు. అక్కలిద్దఱూ బలే వుత్తరమని నవ్వుకున్నారు 'తమ్ముడూ రామలక్ష్మి వచ్చేటప్పుడు నా కేమి తెస్తుంది చెప్పుకో' అన్నది 'చిన్నక్కా! బిచకత్తు' అన్నాడు. 'నాకో' అన్నది. పెద్దక్క. 'సెప్పెరమెంతు' అన్నాడు చాకలికో అన్నారు మళ్లీ అక్కలు. 'ఏమీ తేదు' అన్నాడు వేణు యిట్లా రామలక్ష్మినిగూర్చిన కథలతోనూ అది రావడానికిచేసే ప్రయత్నాలతోను పొద్దుగడుస్తున్నది. ఇట్లాగే యింకా నాల్గురోజులు గడిస్తే వాళ్లే మఱచిపోతారు అనుకుంటున్నాడు రామారావు. కాని నాల్గోరోజు వుదయం నిద్రలేచేటప్ప

టికి వేణు యెట్లాగోవున్నాడు ప్రొద్దున పాలుపట్టితే పాలూ త్రాగలేదు మధ్యాహ్నం అన్నంపెడ్తే అన్నమూ తినలేదు. మందకొడిగావున్నాడు సాయంత్రం రామారావు కాలేజీనుంచివచ్చి పిల్లవాడిని చూచేటప్పటికి పక్కలు వెచ్చబడివున్నాయి. జ్వరం తగిలిందే అనుకొని పక్కవేయించి పడుకోబెట్టాడు రాత్రి పొద్దుపోయిన కొద్దీ జ్వరం మతీయెక్కువైంది ఆజ్వరంలో యెన్నోమాట్లు కలవరించాడు ఆ కలవరింతల్లో ఆమచ్చీ! ఆమచ్చీ! అన్నమాటదప్ప మతో పలుక్కలేదు అస్థితిచూచి రామారావు మతిపోయినట్లై తెల్లవార్లూ పక్కమీదనే కూర్చున్నాడు.

౧౧

కేవలం తన పాలనపోషణలోవున్న పిల్లలను విడిచి అకస్మాత్తుగా వచ్చివేయడం రామలక్ష్మికి యెంతో దుఃఖమనిపించింది. ఒక్కొక్కనాడు రాత్రంతా వేణును వొడిలోనే బెట్టుకొని కూర్చుండే కునికిపాట్లు పడటానికి అలవాటుపడిన రామలక్ష్మికి ఆదినం యెవరి యింటి అరుగుమీదనో వొంటరిగా పడుకొని నిద్రబోతే నిద్రపట్టలేదు "ఎన్నాళ్లు పెంచినా పరాయిబిడ్డలు పరాయిబిడ్డలే! కనంది బిడ్డలౌతారా? కట్టంది చీరలౌతాయా? నా కెందుకీ మమకారం! ఆ అయ్యగారు అంత మొగమోటంలేకుండా పొమ్మన్నాక వారి బిడ్డలమీద నా కెందుకీ ధ్యాస ఛీ పూరుకోమ్మని మనస్సు యెంత సమాధానం పెట్టుకున్నా మనస్సు కుదటపడలేదు అయ్యో! నాయన యీరాత్రి సుఖంగా నిద్రపోయినాడో లేదో. నోరులేని బిడ్డలువారి దేమితప్పు మనం ఆదరించినంతకద్దు. ఆయనగారికీ సంసారం పెద్దదైపోయింది కర్చు భరించలేకపోయినారు లేకపోతే పొమ్మనే ఆయనే నా ఆమారాజా. ఇంతకూ తల్లిచస్తే తండ్రి పినతండ్రితోసమానం అంటారు. ఈ అమ్మకీ సెలతప్పింది. ఇక యీపిల్లల కర్మం యేమికానున్నదో! ఏమో పెద్దమ్మాయి పెళ్లైందాకా కనిపెట్టుకొనివుందామనుకున్నాను అయ్యగారికి దయ కలిగింది కాదు. అన్ని కర్చులు బాగానేవున్నాయి నాకర్చే ఆయన మోపలేకపోయినారు నా కేమీ యెక్కడ అంట్లు తెప్పాలాలు తోమినా పొట్టగడుస్తుంది. కాని బిడ్డలనాలాం చూచుకోలేదు గదా అయ్యగారు చిన్నయ్యా! నీవు వ్రేలు కుడుచుకుంటూ వొళ్లోపడుకున్నట్టేవున్నది నిన్నెట్లా మఱచిపోయేది బాబూ' అని యేమేమో గొణుక్కుంటూ కళ్లనీళ్లు కార్చుకుంటూ వేగించింది. తెల్లవారి మళ్లీ ఒకమాటువెళ్లి అబ్బాయిగారిని చూచి వద్దామా అనుకున్నది. కాని యెందుకొచ్చావని అయ్యగారు కోపపడతారేమో అనుకున్నది పిల్లలను చూడకుండా యీవూళ్లోవుండలేనూ అనుకున్నది ఈ గోలంతా యెందుకు. మా చెల్లెలిగారి వూరికెళ్లి నాలుగేళ్లైంది. దాన్ని బిడ్డలనూ చూచివస్తాను తరువాత సంగతి చూద్దామని మనస్సులో నిశ్చయించేనుకొని తెల్లవాఱుజామునేలేచి వాళ్ల వూరు వెళ్లిపోయింది.

౧౨

మరునాడు తగ్గుతుందనుకున్నట్టుగా వేణు జ్వరం తగ్గలేదు. యెక్కువగానే వున్నది. రామారావు కాలేజీకి సెలవుపెట్టి వేణుదగ్గిర్నే వున్నాడు డాక్టరును పిలిపించి మందులు యిప్పిస్తున్నాడు. తమ్ముడి అవస్థచూచి పెద్దపిల్లలిద్దఱూ దిగులుపడి అన్నంతినడం మానుకొని చిక్కి సగమైనారు. రామారావు ఆబిడ్డలను చూచి తన ప్రణయధనమైన జానకి దిగవిడిచిపోయిన ఈ కసిగందులను యెట్లా రక్షిస్తానా అని లోలోన పరితపిస్తూవున్నాడు.

రాత్రి తొమ్మిదిగంటలవేళ వేణు క్యారుమని ఒక కేకపెట్టి ఒళ్లంతా వణికించడం మొదలుపెట్టాడు. రామారావు ఆస్థితిచూచి అడలిపోయి చాకలిని లేవగొట్టి డాక్టరుగారిని పిలుచుకొని రమ్మని తరిమాడు. చాకలి పరుగు పరుగునబోయి డాక్టర్ను పిలుచు

కొచ్చాడు. డాక్టరుగారు వేణును పరీక్షించి చూచి, నాడి చక్కగావున్నది హార్టు బాగావున్నది. పిల్లవాడికి అజీర్తిగాని, వాతంగాని యేదీ అధికంగా వున్నట్టు కనపడదు జ్వరమే జాస్తిగావున్నది. అందువల్లనే వొళ్లుగూడా వణికించివుంటాడు. ఈజ్వరమే యెంత ప్రయత్నించినా తగ్గకుండవున్నదండీ యెందువల్లనోనూ అన్నాడు. డాక్టరు 'అవునదేభయంగావున్నదండీ. యివ్వాళ ప్రొద్దుటినుంచీ ఒక్కమారైనా కన్ను తెఱవలేదు. ఈ జ్వరతీవ్రతవల్లనంటారా?'

'అవునదే కారణంగాని వొక్కొక్కప్పుడు పిల్లలు భయపడినా దిగులుపడినా యిటువంటి పేలిపొయ్యే జ్వరం వస్తూవుంటుంది. దీనికి మన పెద్దవాళ్లేదో తీర్థమంటూ విభూతంటూ దేవుళ్లాడుతూవుంటారు గూడాను. అటువంటి భయంవగైరా సందర్భాలేమీ కలుగలేదుగదా'

'ఎక్కడా భయపడ్డట్టులేదు గాని దిగులేమైనా పడ్డాడేమో'

'ఎవరికోసమంటారు?'

'ఈ పిల్లవాడికి తల్లిలేదనే సంగతి తమకు తెలుసుగా (ఈ మాటనేటప్పటికి రామారావు కనుల వెంట జొటజొట కన్నీళ్లొచ్చాయి.) ఈ పిల్లవాడు పుట్టిన పదమూడోరోజుననే ఈ దురవస్థ సంభవించింది. అప్పటినుంచీ ఒకమనిషి యీపిల్లవాడిని పెంచుతున్నది. ఆమనిషి చాల ప్రేమగా ఆదరణగా బిడ్డను చూచేది. అది వూరికి వెళ్లింది వారంరోజులైంది'

'ఓ! అదీ సమాచారం చెప్పరేం. పిల్లవాడు ఆ మనిషికొఱకు తప్పకుండా బెంగపెట్టుకొని వుంటాడు. అబ్బాయి వయస్సెంత?'

'రెండు వత్సరాలువెళ్లి మూడు మాసములైంది.'

'పాపం. చాలా పసివాడండీ! ఈ యీడులో యేబిడ్డైనా తల్లిని విడచివుంటాడా అండీ. పాపం ఆ పిల్లవానిపాలికి ఆమనిషే తల్లి ఆమనిషి వెళ్లిన తర్వాత ఆవిడనుగూర్చి అడిగాడా?'

'అబ్బో యెన్నిమార్లని లెక్కలేదు. ఎప్పుడదే కలవరింత'

'సరే విషయం తెలిసిపోయిందండీ ఆమనిషిని పిలిపిస్తేనేగాని అబ్బాయికి స్వస్థత కలగదు పైకి చెప్పలేరుగాని పిల్లల దిగులు బహుగొప్పది ఒక్కొక్కప్పుడు అపాయకరంగూడాను ఇప్పుడు మిగిలిపోయిందేమీలేదు వెంటనే మనిషిని పంపి ఆవిడను పిలిపించండి ఈలోపుగా మందుగూడా వాడుతుందాము' అని డాక్టరు వెళ్లిపోయినాడు.

రామలక్ష్మి యెక్కడికి వెళ్లిందో తెలియదు. ఎక్కడికని మనిషిని పంపుతాడు రామారావు చేతులారా బిడ్డకెంత అపాయము తెచ్చిపెట్టితిని అని దుఃఖించాడు మళ్లీ తెప్పరిల్లి తెల్లవారుజాముననే చాకలిని పిలిచి 'రామలక్ష్మి చెల్లెలు చెల్లెలుకొడుకులు వున్న గ్రామం నీకు తెలుసునుగదా చేబ్రోలుకు మైలుదూరంలో వుంటుంది. ఈవుదయం బైలుదేరే బస్సులో చేబ్రోలువెళ్లి అక్కడినుంచీ వాళ్ల గ్రామం వెళ్లి రామలక్ష్మిని వెంటనే పిలుచుకురా' అని పంపించాడు.

౧౩

రామలక్ష్మి తన చెల్లెలుగారి యింటికి వెళ్లింది. చాలారోజులకు వచ్చిన రామలక్ష్మిని వాళ్లంతా చాలా ఆదరించారు. 'పెద్దామా! నీ విక యెక్కడికీ పోవాక మాతోబాటు తిని మా బిడ్డలను కనిపెట్టుకొని వుండ'మన్నారు చెల్లెలుకొడుకులు. తనవాళ్లు చూపిన ఆదరణకు రామలక్ష్మి చాలాసంతోషించింది కాని మనస్సంతా చిన్నయ్యమీదనేవున్నది 'వెన్నన నా చెయ్యిలేనిది నిద్రపొయ్యేవాడుకాడు చిన్నయ్య. ఎట్లా పండుకుంటున్నాడో యేమో. యిస్కూలుకు వెళ్లినాక ఆయనగారికేమి తెలుస్తుంది పిల్లల మంచి

చెడ్డలు ఆఅమ్మ ఒక్కమాటైనా పొరుగుపిల్లలను పిలిచినంతమాత్రపు ఆదరణగానైనా బిడ్డలను పలకరించదు. వంటామెగూడా కొత్తామె వచ్చింది జానకమ్మగారు చచ్చిపోతూ 'రామలక్ష్మి, పిల్లలు! పిల్లలు! అబ్బాయి!' అనిప్రాణంవిడిచింది ఆయింటా ఆయింటా బిచ్చమెత్తుకొని తినైనా బిడ్డలను కనిపెట్టుకొనివుండక యెందుకొస్తిని? వాళ్లకేదైనా వాపాటం వస్తే ఆతల్లిలేనిబిడ్డల వుసురు నాకు తగలదూ' రామలక్ష్మికి యెప్పుడూ యిదే ఆందోళన యిదే కళవరింత మనస్థిమితం తప్పిపోయింది జీతానికున్నదానవు ఆపిల్లలమీద నీ కింత ఆపేక్ష యెందుకని చెల్లెలు వాళ్లు చీవాట్లుపెట్టారు. అయినా రామలక్ష్మికి మనస్సు కుదటపడలేదు. ఏదో పిచ్చిపిచ్చిగా కొట్టుకుంటూవుంటే పక్కవూళ్లో అమ్మవారి కొలుపులు జరుగుతున్నాయి. చూచిరమ్మని యెవరితో సోబతు చేసి పంపించింది చెల్లెలు. రామలక్ష్మిని ఆ సంబరం చూడబోతే యెక్కడజూచినా పిల్లలు ఆడుకొనే వస్తువులే కనిపించాయి. ఈ వస్తువులుచూస్తే కొన్నదాకా నిలవనిచ్చేవాళ్లు గాదు పిల్లలు. ముఖ్యంగా చిన్నయ్య! యివన్నీ చూస్తే యెంత గోలచేశావాడో కొనమని! అనుకున్నది రామలక్ష్మికి. యింటినుంచి మూటగట్టుగపోయిన అన్నం పూరిబావివద్ద పెట్టుకొని తిని రాత్రిపొద్దు పోయిందాకా సంబరంచూచి యెవరి వాకిట్లోనో పడుకున్నది రామలక్ష్మి. కాస్త కూర్కుపట్టిందోలేదో వేణు చిక్కిపోయి బిక్కముఖం వేసుకొని దీనంగాచూస్తూ 'అమచ్చీ మాయింటికి ఆవూ. నేను పొయ్యేదీ. ఒక్కన్నే పొయ్యేదీ!' అంటూ వున్నట్టు కలవచ్చింది. 'ఆఁఆఁ యెక్కడికి పోతావు చిన్నయ్యా! అదేమి అట్లా చిక్కిపోయినావేమి నాయనయ్యా!' అని కలవరిస్తూ రామలక్ష్మి లేచింది ఏముంది అంతా శూన్యం మిగతా రాత్రి నిద్రలేదు. ఇక అక్కడవుండటానికి రామలక్ష్మికి బుద్ధి పుట్టలేదు. కన్నప్రేమకంటె పెంచినప్రేమ జాస్తి. 'యేమైనాసరే. పిల్లలను చూడనిది వుండలేను. ఏదో ఎట్లాగో నాబతుకు నేను బతుకుతూ పిల్లలను కనిపెట్టుకొనివుంటాను. అందువల్ల అయ్యాగారికి కష్టే యిబ్బందేమున్నది? యెందుకు వద్దంటారు అనుకొని ఆడపిల్లలిద్దరికీ చెరి వొక లక్కపిడతా బొమ్మా, వేణుకొక తూతూ, బొంగరమూ గాలిగిలకా కొనుక్కొని, మూడు మామిడిపండ్లు కొనుక్కొని చిన్నయ్యను చూడటానికి ప్రయాణముకట్టింది

౧౪

రామారావు యింట్లో అంతా భీభత్సం. వేణు జీవిస్తాడన్న ఆశ పూర్తిగా తొలిగిపోయింది. దైవికమైన జబ్బువల్లగాక తన అకృత్యంవల్లనే యిటువంటి మహాపద తటస్థించడం రామారావుకు మహాకడుపుకోతగావున్నది. అయినా యేమి జేస్తాడు? రామలక్ష్మి యిప్పుడు కంటికి కనపడితే 'తల్లీ! నీవు నా కుటుంబంలో ఒకదానవు నా మహాపరాధం క్షమించు. నిన్నిక యెప్పుడూ పొమ్మనను నాబిడ్డ నాకు దక్కితే చాలు'నని వేడుకోడానికి సిద్ధంగావున్నాడు కాని రామలక్ష్మికొఅకు పంపిన చాకలి రామలక్ష్మి వూళ్లో లేదనీ యెక్కడో సంబరం చూడటానికి పోయిందటనీ తిరిగివచ్చాడు యిక ఆతనికి రామలక్ష్మికి వచ్చే ఆశ యేమున్నది? మహాదుఃఖపడుతున్నాడు. కేవల స్వసుఖంకొఅకు పెండ్లి చేసుకున్నాడు. పెండ్లి మూలకంగా కర్చు యెక్కువైతే పిల్లవాని దాయీని మాన్పించాడు అది పిల్లవాని మృత్యుహేతువైంది ఇంతకంటె హృదయవేదన యేమికావాలె ముగ్గురు బిడ్డలతల్లి యెంత చిన్నదైనాకానీ మళ్లీ పునర్వివాహ యత్నం చేస్తుందీ మఱి మొగవాడు గనుకనే ఈ సాహసకృత్యము! ఈ దుర్భరావమానము. రామారావు యేమిజేస్తాడు? వేణును యెట్లా బ్రతికించుకుంటాడు? మందుల కతీతమైనవ్యాధి! యింజెక్షనులకు లొంగని వ్యాధి! వైద్యులు నివారించలేని వ్యాధి!

కేవలం ఒక పేదముసలిదాని ముఖావలోకనం లేనందువల్ల యేర్పడిన వ్యాధి' ప్రేమ గుడ్డిది అది గొప్ప కొద్దులు చూడలేదు. అందచందాలు గమనించలేదు వయసు తారతమ్యము తెలుసుకోలేదు వర్ణవ్యత్యాసం గ్రహించలేదు ఆదరణకు ప్రతిఫలము ఆత్మార్పణమే! ఆ కిశోరచక్రవర్తి అందుకే సిద్ధమైయున్నాడు! పెద్దతనంచేతను బెంగచేతనూ కూడ నీరసపడియున్న రామలక్ష్మికి దాదాపు రెండామడ నడిచి వాకిట్లో అడుగుపెట్టేటప్పటికల్లా 'ఎందుకండీ రామారావుగారు! మీ కింకా పిచ్చిఆశ. పిల్లవాడిని వాకిట్లోకి తీసుకరానియ్యండి' అంటున్నారెవరో ఎవరిని నా చిన్నయ్యానే అని గుండెబాదుకుంటూ రామలక్ష్మి గావుకేక పెట్టి పిల్లవాడిదగ్గరపోయిపడ్డది సుపరిచితమైన ఆ కంఠస్వరం చెవులపడటమే తడవుగా మూడుదినములుండి కనులు విప్పని మగతలోపడివున్న వేణు అల్లన కన్నులు తెఱిచాడు ఆ చూపులలో ప్రాణోత్క్రమణావస్థ గాదు. తన ప్రాణపదవస్తువుకొఱకు ఆ బాల తపనిచేయుచున్న కఠోరతపస్సు ద్యోతకమవుతున్నది.

రాసక్రీడాష్టకము

మానినికిమానినికి మధ్య మాధవుండు
మాధవుల కిర్వురకు మధ్యమానినియును
గలిగితనచుట్టు నిలిచిన వలయమందు
మురళిమ్రోయించు దేవకీపుత్రుకొలుతు.

మేఘములటంచు జడిసి నెమిళ్లుకూయ
వానకారనియంచలు బ్రమసితమ్మి
యిండ్లువెలువడ మురలి మ్రోయించివాని
భ్రమనుముమాన్పెడు కంసమర్దను నతింతు.

వీణకొకచోట ననుకూలవృత్తినాడు,
బాడునొకచోట, కింకిణీస్వనముచేయు
వీణకును తోడుగా, నొకవీణతోడ
మురళివాయించు గోపాలమూర్తి దలతు.

కామితార్థప్రదాతను గాదలంచి
యప్సరస్సుందరుల్ బోలు నతివలెల్ల
మోహపుంజూడ్కులను తనమోముగనగ
మురళిమ్రోయించు మోహనమూర్తి
గొలుతు.

మాళికుసుమంబులందున వ్రాలియున్న
భృంగముల్ సేయు ధ్వని కెద భీతినొంది
లేచి గోపకాంతలు కౌగిలింప వంశి
లీలమ్రోయించు ప్రౌఢగోపాలు దలతు.

మేల్మిబంగరు కెనవచ్చు మేనులలర
గోపబిబ్బోకవతు లాల్లుకేపులుదన
చుట్టునిలబడియానందింప దోద్యమొదవ
గానమొనరించు వనమాలి గరముదలతు.

గోపికాగీతికల కనుకూలరీతి
భ్రూయుగముద్రిప్పి కాంతలన్ ప్రోత్సహించి
లీలపిల్లనగ్రోవి దాలిచికరాన
పాటలాలికించువల్లవీపతి భజింతు.

భామముంగిట నందనవనములోని
పారిజాతమ్మునాటి గోపకులగూడి
అలరయామున సైకత స్థలుల వంశి
బాడియలరించు శ్రీకృష్ణు బ్రస్తుతింతు.

వేదుల మీనాక్షీ. దేవి.